

Age-Friendly Cities and Communities'

MANIFEST

**Generații CONECTATE,
Orașe CONECTATE**

The Age-Friendly Vision

city & co

DETAIIILE PUBLICAȚIEI

© 2025 City&Co Consortium

Titlu: Generații CONECTATE, Orașe CONECTATE. Age-Friendly Cities and Communities' Manifesto

Autori (în ordinea alfabetică): Rengin Aslanoğlu (UPWr), Grzegorz Chrobak (UPWr), Jeroen Dikken (THUAS), Joost van Hoof (THUAS, Coordinator), Loredana Ivan (SNSPA), Jan Kazak (UPWr), Joanna Kwinta-Odrzywołek (UJ), Milena Maj (UJ), Jolanta Perek-Białas (UJ), Zsuzsu Tavy (THUAS), Willeke van Staalduinen (AFEdemy), Paulina Skórska (UJ), Małgorzata Świąder (UPWr), Tomasz Rębkowski (UJ), Liesbeth de Wit (THUAS) în numele City&Co Consortium.

Cu sprijinul următoarelor persoane: Lucia Thielman, Gert van Capelleveen, Katja Rusinovic, Marianne van Bochove, Jan den Besten (Haga), Anna Okońska-Walkowicz, Bożena Opach, Ewa Pyrczak (Cracovia), Marek Bułaj, Aleksandra Szymach (Wrocław), George Tudorie, Radu Meiroșu, Radu Enache (București)

Editare: Loredana Ivan (SNSPA), Joost van Hoof (THUAS)

Publisher: City&Co Consortium, The Hague University of Applied Sciences, Haga, Olanda

Design: Petra Art Invest, București, 2025

Foto: Fotografiiile incluse în prezentul document sunt realizate cu permisiunea participanților, în timpul sesiunilor de co-design care au inclus vârstnici și specialiști în politici publice, București 14-15 Octombrie, 2024.

Recomandare privind citarea: City&Co Consortium (2025) Generații CONECTATE, Orașe CONECTATE. Age-Friendly Cities and Communities' Manifesto. The Hague University of Applied Sciences, Haga, Olanda. ISBN 9789083442037.

Această publicație are la bază rezultatele din proiectul *City&Co: Older Adults Co-Creating a Sustainable Age-Friendly City* (JPI număr proiect 99950200). Acest proiect este finanțat de *Taskforce for Applied Research (UTC.01.1)*, *National Science Centre (UMO-2021/03/Y/HS6/00213)* și *Executive Agency for Higher Education, Research, Development and Innovation Funding (UEFISCDI)* (Contract no: 298/2022), ca parte a ERA-NET *Cofund Urban Transformation Capacities (ENUTC)*, co-finanțat de *Uniunea Europeană, Horizon 2020 Research and Innovation Programme* (Grant Agreement No. 101003758)

ISBN: 9789083442037

Această publicație este open access, distribuită în acord cu termenii și condițiile Creative Commons Attribution (CC BY-NC-ND 4.0) license

(<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

Acest Manifest/Document programatic a fost elaborat ca parte a proiectului, City&Co, grantul ENUTC

Proiectul City & Co a presupus implicarea vârstnicilor în validarea unui instrument de evaluare a gradului de age-friendliness al comunităților urbane – **Age-Friendly Cities and Communities Questionnaire (AFCCQ)** și co-participarea vârstnicilor în realizarea unui geoportal. Geoportalul este un instrument inovator, proiectat prin sesiuni de design co-participativ, ce poate fi utilizat de factorii de decizie la nivelul comunităților urbane. Geoportalul permite evaluarea calității vieții în diferite cartiere, pe baza datelor oferite de cetățeni, prin încărcarea unor fotografii însoțite de comentarii. Vârstnici din trei țări europene (Olanda, Polonia și România), care locuiesc în Haga, Cracovia, Wrocław și București, au contribuit, pe o perioadă de șase luni, cu fotografii și comentarii, la evaluarea elementelor specifice termenului de age-friendly city, permițând astfel testarea geoportalului.

Pe baza datelor AFCCQ și a geoportalului, proiectul City&Co a organizat un workshop de co-design a politicilor publice, implicând seniori și autorități locale din Haga, Cracovia, Wrocław și București.

Prezentul manifest poate fi utilizat ca un suport și ghid pentru organizațiile locale și naționale, pentru municipalități și factorii de decizie politică, implicați în elaborarea de politici publice și programe pentru comunitățile urbane. Documentul subliniază **10 puncte-cheie** elaborate pe baza opiniilor persoanelor în vârstă și ale autorităților locale din cele patru orașe, cu privire la ceea ce ar trebui să fie “orașele prietenoase cu toate vârstele” (age-friendly cities), concept elaborat și susținut de Organizația Mondială a Sănătății (2007)¹.

Connect

Să aducem împreună tineri și vârstnici și să facilităm spații și activități comune

Offer

Să ne concentrăm mai mult pe ceea ce ar putea oferi persoanele în vârstă comunităților urbane

Nurture

Cultivarea relațiilor dintre diferite generații, bazate pe respect și înțelegere reciprocă

Networking

cu persoane care au competențe și experiențe diferite, pentru un bine comun

Elaborate

Politici pentru seniori, care să se gândească la viitor și nu doar la situația lor prezentă

Continuity

Continuitatea politicilor și a proiectelor locale și asigurarea continuității

Tailored

Politici diferite pentru grupuri de vârstnici cu nevoi și așteptări diferite

Involve

Implicarea persoanelor în vârstă în procesele decizionale din comunitățile lor

Neighbouring

Centre comunitare pentru toate vârstele, nu numai centre dedicate seniorilor

Grandparenting

Oportunități de voluntariat pentru vârstnici, inclusiv posibilitatea de a-și juca rolul de bunici în comunitățile lor

1. <https://www.who.int/publications/i/item/9789241547307>

Să aducem împreună tineri și vârstnici și să facilităm spații și activități comune

CONNECT

“Cum putem interacționa cu persoanele tinere?” – Acesta este o întrebare a unuia dintre adulții în vârstă implicați în activitățile noastre. Întrebarea arată modul în care persoanele în vârstă văd fundamentul planificării politicilor publice pentru a crea orașe prietenoase cu toate vârstele (*age-friendly cities*). În opinia lor, comunitățile urbane ar trebui să fie punți de legătură între tineri și vârstnici, iar **elaborarea politicilor ar trebui să faciliteze oportunitățile intergeneraționale** prin:

- **Spații de locuit comune** – tinerii și vârstnicii ar putea beneficia reciproc de proximitatea locuirii și derulării activităților cotidiene; Oamenii trebuie să trăiască în comunități urbane mai puțin segregate în funcție de vârstă
- **Activități comune** – mai apreciate de adulții în vârstă decât activitățile segregate pe grupuri de vârstă
- **Discuții comune** – pentru a susține înțelegerea reciprocă și a reduce prejudecățile
- **Proiecte comune** – planificarea împreună a activităților viitoare și găsirea unor obiective comune

OFFER

“Ce mai pot oferi eu comunității?” – a întrebat retoric unul dintre participanți, în timpul activităților noastre de co-design a politicilor publice. Persoanele în vârstă trebuie să fie privite mai degrabă ca un avantaj, decât ca o povară pentru comunitățile urbane. Elaborarea politicilor publice ar trebui să implice în mod activ persoanele în vârstă, valorificând competențele și experiența acestora. Seniorii sunt dispuși să contribuie la bunăstarea comunităților lor și refuză să fie văzuți doar ca beneficiari ai programelor și serviciilor. Aceștia se așteaptă să găsească în comunitate locuri și activități în **care să poată contribui și să fie considerați membri valoroși și o resursă a comunității:**

- Găsiți modalități de implicare a persoanelor în vârstă în activități în **care se simt valorizate și la care pot contribui**
- **Implicarea activă** a adulților în vârstă în elaborarea și punerea în aplicare a politicilor publice
- Dezvoltarea de programe **pentru a stimula persoanele în vârstă să găsească modalități de a contribui la viața comunității**
- Elaborarea de politici publice care **să permită activități valorizate de persoanele în vârstă**
- Elaborarea politicilor **nu "pentru" persoanele în vârstă, ci "cu" persoanele în vârstă**, folosind o **abordare co-participativă**

Cultivarea relațiilor dintre diferite generații, bazate pe respect și înțelegere reciprocă

NURTURE

“Ne plângem că tinerii nu ne respectă și, uneori, noi nu îi respectăm pe ei”, a rezumat un participant în vârstă din Polonia o discuție amplă privind provocările relațiilor intergeneraționale cu care se confruntă comunitățile urbane. Politicile publice ar trebui concepute pentru a permite forme de înțelegere reciprocă și colaborare între tineri și vârstnici. Mediile prietenoase cu toate vârstele sunt spații în care conflictele între generații sunt reduse și în care cooperarea între persoane de vârste diferite este încurajată. Reducerea prejudecăților față de vârstnici (*ageism*) este un aspect esențial al noii inițiative *age friendly-city* lansate de Organizația Mondială a Sănătății (2023)*.

- Elaborarea de politici publice menite să reducă stereotipurile negative cu privire la persoanele în vârstă
- **Facilitarea unor spații de dezbatere între tineri și vârstnici**, pentru a crește gradul de conștientizare a opiniilor explicite și implicite pe care le au unii despre alții
- Promovarea de activități **care să permită persoanelor din generații diferite să se cunoască mai bine**
- Investigarea conflictelor potențiale dintre generații, **modul în care aceste conflicte sunt modelate și reproduse și modalitățile de reducere a lor**
- Elaborarea de politici și acțiuni care să abordeze conflictele și **să promoveze o mai bună înțelegere între generații, încurajând respectul și aprecierea reciprocă**

*<https://www.who.int/news/item/19-04-2023-who-releases-new-guide-on-developing-national-programmes-for-age-friendly-cities-and-communities>

NETWORKING

“Eu sunt bunicul la telefon” a spus unul dintre vârstnici în timpul activităților noastre de co-design, sugerând nevoia de a fi în contact cu persoanele dragi prin intermediul noilor tehnologii de comunicare. Activitățile de învățare, în special cele legate de utilizarea tehnologiilor digitale, sunt apreciate de persoanele în vârstă. Utilizarea noilor tehnologii este percepută atât de persoanele în vârstă, cât și de factorii de decizie politică, ca o modalitate de a fi în contact cu diverse evenimente și activități desfășurate în cadrul comunității, de a reduce singurătatea și izolarea socială și de a rămâne informați și conectați cu alți membri ai comunității și cu furnizorii de servicii. Rolul tehnologiilor digitale este încă insuficient integrat în sfera conceptului de *age-friendly city*- descris de Organizația Mondială a Sănătății - și trebuie să fie mai bine explicat.

- **Promovarea interacțiunilor între persoane cu diverse competențe digitale** pentru a încuraja învățarea reciprocă
- Implicarea seniorilor în activități și relații în care ceilalți au competențe și abilități diferite, astfel încât să **își poată realiza potențialul de învățare**
- **Elaborarea de politici publice și activități care să permită adulților în vârstă să învețe** și să își extindă competențele în diferite domenii, relevante pentru viața comunității
- **Crearea de oportunități de învățare pentru vârstnici** și implicarea acestora în proiectarea și punerea în aplicare a activităților de învățare
- **Politicile publice ar trebui să mențină** o viziune **non-stereotipică** asupra modului în care vârstnicii învață și asupra motivației lor de a participa la activitățile de învățare

ELABORATE

“Ce se întâmplă dacă politicile publice concepute astăzi nu funcționează pentru vârstnicii de mâine?” Această problemă a fost ridicată de unul dintre specialiștii în politici publice, în timpul activităților de co-design din cadrul proiectului. A existat un acord general asupra faptului că majoritatea politicilor publice sunt concepute pentru situația actuală a vârstnicilor și nu au o perspectivă longitudinală. Modul în care sunt concepute aceste politici nu ia în considerare evoluția procesului de îmbătrânire (spre exemplu la peste 80 de ani) și schimbările neașteptate de la situații active la situații de fragilitate, pe care le pot traversa vârstnicii. Reprezentanții municipalităților au sugerat următoarele:

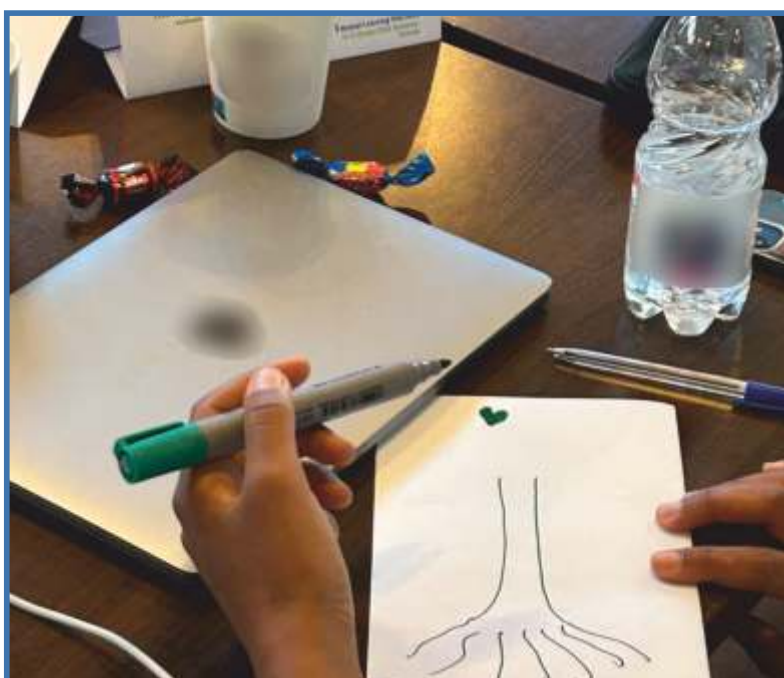
- Politicile publice ar trebui să aibă **o perspectivă longitudinală asupra procesului îmbătrânirii**
- **Elaborarea de politici publice** nu doar pentru situația actuală a vârstnicilor, ci și **pentru evoluția lor viitoare**
- **Politicile publice ar trebui să creeze un sentiment de siguranță și securitate** pentru vârstnici, în comunitățile lor
- **Politicile publice trebuie să ia în considerare provocările cu care se confruntă populația vârstnică:** să găsească modalități de implicare în comunitate și pentru persoanele cu sănătate fragilă
- **Politicile publice trebuie să aibă în vedere etapele firești ale vieții** și să elaboreze politici care sunt adaptate schimbărilor din viața oamenilor și evenimentelor care apar inerent în rândul persoanelor în vârstă (cum ar fi pensionarea; decesul partenerului)

CONTINUITY

Atât vârstnicii, cât și specialiștii în politici publice au pledat pentru o orientare spre viitor și o gândire pe termen lung în planificarea și implementarea politicilor publice. Lipsa de continuitate a multora dintre inițiative este criticată de specialiști și de vârstnici, iar sprijinul financiar pentru unele servicii este evaluat ca imprevizibil. Vârstnicii au considerat că unele inițiative sunt sporadice și se desfășoară pe o perioadă limitată de timp sau sunt doar inițiative punctuale și au îndemnat la continuitate în proiectarea acestora.

- **Elaborarea de politici publice** care să aibă în vedere **durabilitatea** și să fie organizate pe termen lung
- **Menținerea rezultatelor pozitive ale anumitor politici publice** în viața persoanelor în vârstă prin continuitatea acestor politici
- **Soluții pentru atragerea de fonduri** și resurse în vederea continuității politicilor publice care au avut succes
- **Dezvoltarea de parteneriate** între municipalități, ONG-uri, cartiere, grupuri de sprijin, sectorul privat, școli, grupuri de voluntari etc.
- **Prioritizarea activităților cu potențial ridicat de durabilitate**
- **Evaluarea diferitelor politici și inițiative în funcție de schimbarea, pe termen lung, a calității vieții cetățenilor**

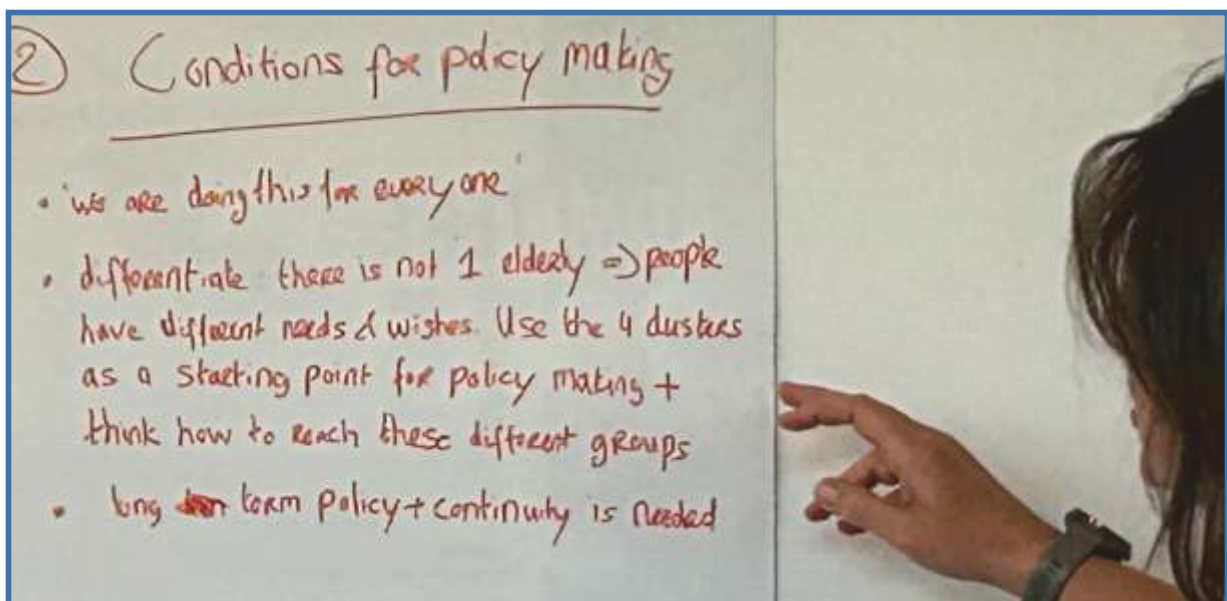

TAILORED

“Nu există un singur tip de persoană vârstnică”, iar adulții în vârstă sunt eterogeni în ceea ce privește nevoile, așteptările, situațiile de viață și competențele lor. Adesea, vârstnicii sunt descriși ca un grup omogen, aspect criticat atât de cercetători și de specialiștii în politici publice, cât și de persoanele în vârstă. Elaborarea și implementarea politicilor publice ar trebui să **identifice subgrupuri** - grupuri tipice de vârstnici care să fie în centrul diferitelor inițiative urbane. Eterogenitatea crește odată cu înaintarea în vârstă, iar comunitățile *age-friendly* ar trebui să ia în considerare diversitatea seniorilor.

- **Crearea de politici care iau în considerare diversitatea culturală** și situația socio-economică a diferitelor categorii de vârstnici
- **Explorarea și definirea tipologiilor de vârstnici** din diferite orașe și comunități
- **Politicile publice ar trebui să fie adaptate particularităților tipologiilor de vârstnici identificate**
- **Utilizarea cercetării pentru a identifica tipologiile/clusterele adulților în vârstă** și surprinderea evoluției în timp a acestor tipologii/clustere

De exemplu, *Age-Friendly Cities and Communities Questionnaire* (AFCCQ) permite analiza tipologiilor de vârstnici, comparativ pe mai multe țări. Am identificat cinci tipologii distincte de adulți în vârstă pe baza experiențelor lor în comunitățile urbane, în opt țări.

INVOLVE

Vârstnicii vor să fie consultați în elaborarea și punerea în aplicare a politicilor publice la nivelul orașului, dar și la nivelul diferitelor cartiere. Sunt unele exemple pozitive - cum ar fi **Consiliul Seniorilor din cadrul municipalității Cracovia** (organism ales, cu rol decizional). În general însă, vârstnicii trebuie să fie mai bine reprezentați și mai implicați în procesele decizionale de la nivelul comunităților urbane, în special în cazul politicilor publice derulate sub agenda *age-friendly city*.

- **Se recomandă orașelor să înființeze consilii pentru cetățenii în vârstă** și să definească rolul acestor consilii în procesul decizional
- **Consiliile pentru cetățenii în vârstă să fie vizibile** și recunoscute ca organisme importante în comunitățile urbane
- **Să găsim alte modalități de implicare a persoanelor în vârstă** în deciziile municipalității privind politicile publice care afectează viața vârstnicilor
- Să oferim o voce persoanelor care de obicei sunt ignorate în procesul decizional, având o viziune incluzivă în procesul de luare a deciziilor la nivelul comunităților urbane
- Sprijinirea inițiativelor locale care **crează grupuri de lobby și asociații de cartier**, pentru a monitoriza inițiativele municipalităților și pentru a oferi feedback referitor la deciziile și politicile care afectează viața vârstnicilor
- Crearea de spații și oportunități de întâlnire pentru adulții în vârstă care doresc să se implice în astfel de grupuri de lobby **pentru a facilita participarea civică activă pentru toți cetățenii**

Centre comunitare pentru toate vârstele, nu numai centre dedicate seniorilor

NEIGHBOURING

Vârstnicii se așteaptă ca în comunitățile lor urbane să existe spații în care să se întâlnească cu alte persoane de vârste diferite, nu numai cu persoane de vârsta lor. Centrele comunitare ar trebui să găzduiască activități pentru toți cetățenii, fără segregare în funcție de vârstă. Sugestiile din partea seniorilor și a specialiștilor în politici publice sunt de a colabora cu școlile, grădinițele și liceele din cartier - creând posibilitatea de activități intergeneraționale și de a reduce "distanța" dintre generații.

- Crearea de spații pentru întâlniri și **activități cu interes comun pentru oameni cu vârste diferite**
- **Centrele comunitare sunt mai apreciate** decât centrele pentru seniori
- **Implicarea copiilor și adolescenților în activități cu adulții în vârstă** și colaborarea cu școlile în implementarea de politici publice
- Facilitarea activităților care **promovează apropierea dintre vârstnici și persoanele tinere**
- **Politicile publice ar trebui să vizeze cartiere diferite cu nevoi diferite**, iar vârstnicii ar trebui să fie incluși în astfel de politici pentru că aparțin acestor cartiere și nu pentru că sunt în vârstă

Sărbătorim comunitățile prietenoase cu toate vârstele prin **CONNECTING**

Connect - **T**ineri și vârstnici împreună

Offer - **E**ste important ce pot oferi vârstnicii comunității

Nurture - **Î**nțelegere reciprocă între diferite generații

Networking cu oameni diferiți

Elaborate policies - **P**olitici pentru un viitor sigur

Continuity - **C**ontinuitatea politicilor publice

Tailored - **P**olitici diferite pentru vârstnici diferiți

Involve - **I**mplicarea vârstnicilor în luarea deciziilor

Neighbouring - **C**entre comunitare pentru toate vârstele

Grandparenting - **O**portunități de voluntariat pentru vârstnici

THE HAGUE
UNIVERSITY OF
APPLIED SCIENCES

JAGIELLONIAN UNIVERSITY
IN KRAKÓW

The Hague

WROCLAW UNIVERSITY
OF ENVIRONMENTAL
AND LIFE SCIENCES

GEAC

National University of Political Studies and Public Administration

NATIONAL SCIENCE CENTRE
POLAND

ue fiscodi

Executive Agency for Higher
Education, Research, Development
and Innovation Funding

URBAN EUROPE

2025